

1. Alternative dispute resolution. *Legal Information Institute*: website. URL: https://www.law.cornell.edu/wex/alternative_dispute_resolution
 2. Types of Alternative Dispute Resolution. *Online Master of Legal Studies Programs*: website. URL: <https://onlinemasteroflegalstudies.com/career-guides/dispute-resolution/types-alternative-dispute-resolution-adr/>
 3. Алекс де Токвіль. Про демократію в Америці. К., 1999. 590 с. URL: <http://litopys.org.ua/tocq/toc.htm>
 4. Альтернативні способи вирішення спорів. *Національна асоціація адвокатів України*: веб-сайт. URL: <https://unba.org.ua/publications/8920-alternativni-sposobi-virishennya-sporiv.html>
 5. Козакевич О.М. Забезпечення доступу до правосуддя в транзитивних умовах: дис. ... докт. філософії 081 Право. Одеса, 2021. 220 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35b2c4a7-bd00-4330-9a73-bad62f71ab67/content>
 6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Сущенка. К.: Ваіте, 2020. 274 с. URL: <https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/d/7/481582.pdf>
- Про альтернативне вирішення спорів. *Український центр медіації та переговорів*: веб-сайт. URL: <https://ukrmediation.com.ua/ua/korysna-informatsiia/pro-alternatyvne-vyrishennia-sporiv>

Середа Юрій Миколайович

доцент кафедри кримінальної юстиції
Навчально-наукового інституту права
та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук,
доцент

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗА ВІДСУТНОСТІ ОБВИНУВАЧЕНОГО

Оскільки згідно з ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом, то однією із найважливіших конституційних гарантій забезпечення та захисту прав та свобод особи є конституційне визнання та реальне забезпечення права на судовий захист.

Не випадково право на справедливий судовий розгляд як одне з основоположних прав людини, закріплене у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка гарантує, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

А оскільки одним із механізмів забезпечення права на справедливий судовий розгляд є розгляд справи судом, встановленим законом, то саме тому, ст. 31 КПК України й передбачено можливість здійснювати судовий розгляд суддею одноособово або колегіально судом у передбачених законом випадках.

Однак з практичного погляду в зв'язку з цим постає проблема розгляду справи за відсутності обвинуваченого. Більше того, відповідно до ч. 2 ст. 31 КПК України кримінальне провадження в суді першої інстанції здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів лише за клопотанням обвинуваченого. Тому проблемним постає питання щодо можливості реалізувати право обвинуваченого на колегіальний судовий розгляд у кримінальних провадженнях за його відсутності (*in absentia*), а відтак, і на реалізацію права на справедливий судовий розгляд.

І хоча можливість судового розгляду за відсутності обвинуваченого обґрунтовується необхідністю забезпечення справедливості та запобігання безкарності за вчинене кримінальне правопорушення. Водночас такий судовий розгляд актуалізує проблему необхідності підвищеної уваги до реального дотримання прав та законних інтересів тих обвинувачених, які у ньому відсутні.

А актуальність цієї проблеми загострюється, якщо врахувати, що згідно з чинним законодавством кількість таких проваджень є значною. Зокрема, кримінальне процесуальне законодавство України передбачає можливість здійснювати судовий розгляд у кримінальному провадженні, щодо кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 109, 110, 110², 111, 111¹, 111², 112, 113, 114, 114¹, 114², 115, 116, 118, ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 127, ч.ч. 2, 3 ст. 146, ст.ст. 146¹, 147, ч.ч. 2–5 ст. 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), ст.ст. 209, 255-258⁶, 348, 364, 364¹, 365, 365², 368, 368², 368³, 368⁴, 369, 369², 370, 379, 400, 408, 436, 436¹, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 442¹, 443, 444, 445, 446, 447 КК України, за відсутності обвинуваченого (*in absentia*), крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності (спеціальне судове провадження) та/або оголошений в міжнародний розшук (ч. 3 ст. 323 КПК України).

А з урахуванням викладеного вказаним проблемам можна було б запобігати, якщо частину 2 ст. 31 КПК України викласти у такій редакції: «кримінальне провадження в суді першої інстанції здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів лише за клопотанням обвинуваченого або за клопотанням захисника у провадженнях за відсутності обвинуваченого (*in absentia*)».

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>